

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Amnesty International
Gammeltorv 8. 5. sal
1457 København K

Dato: 14. juni 2007
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Rasmus Kieffer-
Kristensen
Sagsnr.: 2007-945-0684
Dok.: RKK40340

Kære Lars Normann Jørgensen

Jeg skal hermed vende tilbage til Amnesty Internationals henvendelse om de involverede myndigheders håndtering af urolighederne i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset.

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen modtaget udtalelser fra Rigsadvokaten, Københavns Politi, Rigspolitiet, Domstolsstyrelsen og Direktoratet for Kriminalforsorgen, og jeg kan på den baggrund oplyse følgende om de forhold, som du omtaler i brevet.

Politiets forebyggende indsats

Københavns Politi har indledningsvist oplyst, at det centrale mål for Københavns Politi i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset var at mindske konfrontationen mellem politiet og personkredsen omkring Ungdomshuset mest muligt, herunder ikke mindst så borgerne i området blev generet mindst muligt.

Derfor gjorde Københavns Politi i tiden forud for udsættelsesforretningen den 1. marts en endog meget stor indsats for at forebygge sådanne uroligheder, som man – desværre med rette – frygtede det ville udvikle sig

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

til. Københavns Politi forsøgte derfor i hele perioden op til den 1. marts at fastholde en tæt dialog med persongruppen fra Ungdomshuset.

Københavns Politi iværksatte endvidere en omfattende oplysningskampagne på Nørrebro. Forud for rydningen af Ungdomshuset afholdt Københavns Politi således informationsmøder og besøgte skoleklasser på Nørrebro for at tale med de unge og advare dem mod, hvad der kan ske, hvis man bevidst eller uforvarende kommer til at være en del af gadekampe.

Herudover uddelte politiet via skoler, forretninger og boligforeninger i lokalområdet ca. 7.000 informationsbrochurer via skoler, forretninger og boligforeninger i området omkring Ungdomshuset. I informationsmateriale opfordrede politiet de unge, beboerne og andre til at vise hensyn, give politiet arbejdsro og holde sig væk fra de steder, hvor der kunne opstå uroligheder. Og politiet advarede også om, at det kunne få alvorlige konsekvenser, hvis man befandt sig tæt på optøjer.

Der blev desuden udarbejdet en SSP-beredskabsplan på indre og ydre Nørrebro, blandt andet i form af de opsøgende gademedarbejdere, alt med henblik på at koordinere den præventive indsats i forbindelse med selve den politimæssige indsats i relation til Ungdomshuset.

Omfanget af anholdelser og varetægtsfængslinger

På trods af det store forebyggende arbejde, som Københavns Politi havde gjort forud for rydningen af Ungdomshuset, udviklede rydningen af huset sig desværre til nogle af de værste og mest dramatiske optøjer, vi har set i Danmark i nyere tid med voldelige angreb på politiet og omfattende hærværk og ildspåsættelser på Nørrebro og Christianshavn.

Den omfattende politimæssige indsats, som blev iværksat af Københavns Politi i den forbindelse – og som var en af de største politiaktioner nogensinde i Danmark – førte til anholdelse af mere end 800 personer, som blev sigtet for bl.a. vold, hærværk og grov forstyrrelse af offentlig ro og orden.

Af disse blev ca. 225 personer fremstillet i grundlovsforhør i Københavns byret – og ca. 200 personer varetægtsfængslet. Et mindre antal udlændinge blev endvidere tilbageholdt i medfør af udlændingelovens regler og efterfølgende udsendt af landet.

Forløbet i forbindelse med anholdelserne

Som bekendt følger det af retsplejelovens § 755, at politiet kan anholde en person, der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale, såfremt anholdelse må anses for påkrævet for at hindre yderligere strafbart forhold, for at sikre hans foreløbige tilstedeværelse eller for at hindre hans samkvem med andre.

Københavns Politi har bekræftet, at man i forbindelse med urolighederne vedrørende Ungdomshuset i flere situationer foretog anholdelse af grupper af personer.

Det skete bl.a. i tilfælde, hvor politiet havde opløst lovlige demonstrationer, som havde udviklet sig til et opløb, der var til fare for den offentlige fred, jf. grundlovens § 80 og politilovens § 7, stk. 5 og 6 og § 9, stk. 5, og hvor deltagerne – uanset politiets advarsler via højtalere – ikke ville forlade stedet.

Københavns Politi har oplyst, at alle anholdelser skete på baggrund af en – ud fra det tidspunkt foreliggende oplysninger – konkret vurdering af, om den pågældende person med rimelig grund kunne mistænkes for at have deltaget i ulovligheder, og om anholdelse i øvrigt var påkrævet, jf. retsplejelovens § 755.

Københavns Politi har dog også bemærket, at anholdelserne i mange tilfælde skete under tumultagtige forhold, hvor store menneskemængder var samlet på gaden, og hvor der bl.a. blev afbrændt biler og skraldespande og kastet med sten og flasker mod politiet. Under sådanne omstændigheder kan det erfaringsvist være vanskeligt at udskille uromagere fra tilskuere og forbipasserende.

En del af bevistemaet i nogle af de efterfølgende straffesager vil således også vedrøre spørgsmålet, om den tiltalte har tilsluttet sig gruppen af uromagere og fredsforstyrrere og således kan udskilles fra tilskuere og andre.

Anbringelse af anholdte

Københavns Politi har oplyst, at alle anholdte i forbindelse med urolighederne blev indbragt til Valby Politistation, Station Bellahøj, Station Amager og Københavns Vestegns Politi i Glostrup.

Der blev generelt fulgte en procedure, hvorefter de anholdte – efter at være ankommet til politistationen – blev placeret på bænke eller gulve, indtil de kunne blive fremstillet for den vagthavende. De anholdte blev i ventetiden bevogtet af politipersonale, og det var under hele forløbet muligt at komme på toilettet.

I forbindelse med fremstillingen for den vagthavende blev de anholdte visiteret og fik udleveret en vejledning, som omtaler reglerne for anholdte. Inden de anholdte blev anbragt i venterum, fik de tilbudt toiletbesøg og kontakt til hjem, arbejdsgiver mv.

Mens de anholdte befandt sig i stationernes venterum var der konstant politipersonale på gangene udenfor, som de anholdte til enhver tid kunne komme i kontakt med, f.eks. for at komme på toilettet. På grund af det meget store antal anholdte var det ikke altid muligt at undgå, at der opstod ventetid på toiletbesøg. På Station Bellahøj blev der lejet ekstra toiletter for at nedbringe denne ventetid.

Grundlovsforhørene i Københavns Byret

Som nævnt blev der i forbindelse med urolighederne fremstillet ca. 225 personer i grundlovsforhør ved Københavns Byret.

Københavns Byret har oplyst, at byretten har en detaljeret plan for, hvordan byretten ved større uroligheder og lignende hurtigt kan etablere et antal afdelinger, der ud over den normale dommervagt kan anvendes til at afholde grundlovsforhør. Planen åbner mulighed for, at byretten med meget kort varsel kan tilkalde det fornødne antal dommere og protokolførere m.fl., ligesom det fremgår af planen, hvilke lokaler i byretten der mest hensigtsmæssigt kan anvendes i sådanne særlige situationer.

Københavns Byrets beredskab muliggør, at man på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde – og i overensstemmelse med retsplejelovens regler – kan afvikle et betydeligt antal grundlovsforhør.

I forbindelse med urolighederne vedrørende Ungdomshuset blev der – efter anmodning fra Københavns Politi – åbnet ekstra dommervagter til at varetage behandlingen af grundlovsforhørene. Københavns Byret kunne endvidere åbne yderligere afdelinger efter behov. Københavns Politi har oplyst, der var tilkaldt ca. to anklagere og to forsvarere til hver dommervagt.

Præsidenten for Københavns Byret har oplyst, at han ikke er bekendt med, at der fra de mødende forsvarere eller fra anklagemyndighedens side skulle have været udtrykt ønske om, at der blev etableret flere afdelinger til brug for afviklingen af grundlovsforhør, end tilfældet var.

I forhold til de konkrete kendelser om varetægtsfængsling har Præsidenten for Københavns Byret oplyst, at han – i lyset af de enkelte dommers judicielle uafhængighed – ikke finder at burde udtale sig om disse.

Grundlovsforhørene foregik ifølge Københavns Politi efter samme fremgangsmåde som andre grundlovsforhør, og alle havde lejlighed til at tale med deres forsvarer inden grundlovsforhøret, ligesom alle under afhøring af såvel anklageren som forsvareren havde mulighed for at udtale sig under retsmødet.

Alle havde således mulighed for at udtale sig i det omfang, de måtte ønske det, og ingen blev nægtet at fremlægge dokumentation. Som ved andre grundlovsforhør var det imidlertid ikke altid muligt nærmere at undersøge og dokumentere en påstand om, at vedkommende f.eks. kan fremvise en taxakvittering eller lignende for at bevise sin færden. Dette må i sagens natur afvente den videre efterforskning under straffesagen.

Københavns Politi har oplyst, at samtlige anholdte blev fremstillet for en dommer inden udløbet af 24-timers fristen. På grund af det meget store antal sager blev grupper af anholdte i enkelte tilfælde fremstillet for en dommer kort før 24-timers fristens udløb. Efterfølgende blev de pågældende afhørt og sagen dokumenteret på sædvanlig vis.

I modsætning til det indtryk, man kunne få af medieomtalen, var det ikke alle, der blev fremstillet i grundlovsforhør, som blev varetægtsfængslet. Københavns Byret løslod således flere personer – bl.a. på grundlag af en konkret vurdering af de enkeltes forklaringer om deres deltagelse i urolighederne. En række af byrettens kendelser blev endvidere kæret til Østre Landsret, der stadfæstede hovedparten af byrettens kendelser, lige-

som nogle løsladte blev fængslet og omvendt. Procesbevillingsnævnet har givet tilladelse til, at seks af sagerne indbringes for Højesteret, der ikke har truffet afgørelse i sagerne på nuværende tidspunkt.

Placering af varetægtsfængslede unge under 18 år

Danmark har som bekendt tiltrådt FN's konvention om barnets rettigheder (børnekonventionen), og Danmark er derfor ifølge konventionens artikel 37 c forpligtet til at sikre, at ethvert barn, der er berøvet sin frihed, holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses at tjene barnets tarv.

Retningslinjerne for anbringelse af 15-17-årige indsatte blev ændret som følge af Danmarks ratifikation af børnekonventionen i 1991 med henblik på at sikre børns adskillelse fra voksne og samtidig sikre bedre muligheder for, at disse unge kunne få adgang til fællesskab med andre 15-17-årige indsatte. Dette skete ved at etablere to særlige afdelinger for 15-17-årige i henholdsvis Blegdamsvejens Fængsel (under Københavns Fængsler) og Statsfængslet på Søbysøgård.

Disse retningslinjer blev imidlertid ændret i januar 1999 i lyset af erfaringerne med at placere unge indsatte på de to særlige ungeafdelinger. Navnlig på grund af det lave antal af unge indsatte havde det vist sig, at ordningen med placering på de særlige ungdomsafdelinger var forbundet med store ulemper for de unge. Det blev derfor besluttet at nedlægge de særlige afdelinger for 15-17-årige og fastlægge andre kriterier for anbringelse og behandling af unge.

Efter de nugældende regler – som et flertal i Folketingets Retsudvalg tilsluttede sig, inden de trådte i kraft den 15. januar 1999 – placeres 15-17-årige varetægtsarrestanter, som ikke anbringes i varetægtssurrogat, som udgangspunkt i det lokale arresthus (herunder Københavns Fængsler), men det skal vurderes konkret ud fra de foreliggende oplysninger om blandt andet den aktuelle belægssammensætning, om placeringen skal ske i et andet arresthus. For at tilgodese hensynet til at opretholde kontakten med familien mv. bør anbringelsen så vidt muligt ske i et arresthus i nærheden af den unges bopæl.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at den unge i det enkelte arresthus placeres på den afdeling, hvor hensynet til at beskytte den indsatte mod uheldig påvirkning fra medindsatte bedst muligt tilgodeses.

Når 15-17-årige tillades fællesskab med ældre indsatte, for eksempel ved fælles aktiviteter som gårdtur, boldspil, skole, projektarbejde mv., skal personalet være særlig opmærksom på, at den unge ikke udsættes for uheldig påvirkning.

15-17-åriges fællesskab med ældre indsatte – uden personalets tilstedeværelse – for eksempel i opholdsrum, opholdsstue eller fællesarealer, forudsætter en nøje vurdering af, om fællesskabet skønnes at være i overensstemmelse med den unges tarv. Når et sådant fællesskab tillades, skal der udfærdiges udførligt notat herom.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at de nugældende regler om placering af unge under varetægtsfængslingerne er fastsat inden for rammerne af FN's konvention om barnets rettigheder og på en sådan måde, at der i videst muligt omfang tages hensyn til, hvad der tjener de unges tarv.

Om det konkrete forløb vedrørende urolighederne i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset har Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyst, at de varetægtsfængslede unge i første omgang primært blev placeret i Vestre Fængsel (under Københavns Fængsler). På grund af den akutte pladssituation var det i de fleste tilfælde nødvendigt at anbringe to indsatte i hver celle i Vestre Fængsel.

De unge under 18 år blev dog så hurtigt som muligt overflyttet til andre institutioner under Kriminalforsorgen, nemlig henholdsvis Kriminalforsorgens institution i Sandholm, Statsfængslet i Jyderup og Statsfængslet ved Horserød. Hovedparten af de varetægtsfængslede unge blev således allerede efter to dage flyttet fra Vestre Fængsel.

Kriminalforsorgen har oplyst, at Vestre Fængsel samlet set har huset 32 unge under 18 år fra urolighederne i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset og af disse havde 4 ophold på Vestre Fængsel i under 1 dag, 4 i 1 dag, 22 i 2 dage, 1 i 4 dage og endelig 1 i 6 dage.

De unge under 18 år, som var varetægtsfængslede i Statsfængslet ved Horserød, institutionen i Sandholm samt Vestre Fængsel, sad ifølge Kriminalforsorgen kun sammen med og havde kun fællesskab med andre varetægtsfængslede fra urolighederne i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset. Der var således ikke kontakt til andre indsatte.

Kriminalforsorgen har oplyst, at det er dens klare opfattelse, at det var i de unges bedste interesse at være sammen med andre, herunder lidt ældre, som var fængslet i forbindelse med urolighederne, frem for at være anbragt enkeltvis i cellerne.

De unge under 18 år, som var varetægtsfængslede i Statsfængslet i Jyderup, havde ifølge Kriminalforsorgen som udgangspunkt ligeledes kun fællesskab med andre, der var varetægtsfængslede i forbindelse med urolighederne. Dog blev to 17-årige arrestanter – hvor det efter en konkret vurdering blev skønnet mest hensigtsmæssigt for de 17-årige selv – placeret i statsfængslets arrestafdeling sammen med seks varetægtsarrestanter over 18 år med forbindelse til urolighederne omkring Ungdomshuset og fire andre indsatte over 18 år, som ikke havde forbindelse til urolighederne vedrørende Ungdomshuset. Der var dog ikke tale om cellefællesskab, og Kriminalforsorgen har oplyst, at personalet var særlig opmærksom på denne specielle situation.

Forholdene for de varetægtsfængslede i øvrigt

Direktoratet for Kriminalforsorgen har bekræftet, at det i overensstemmelse med almindelig praksis ikke var muligt at aflevere mad til de varetægtsfængslede, som var anbragt i Vestre Fængsel. Denne praksis er bl.a. begrundet i, at fængslet servicerer de indsatte med mad, og at visitation af diverse tilberedte og ikke-tilberedte madvarer vil være sikkerhedsmæssigt meget vanskeligt og ressourcekrævende.

De indsattes tøj og andre genstande blev på sædvanlig vis undersøgt af fængselspersonalet i forbindelse med indsættelsen. Genstande, som ikke kunne bruges til våben eller lignende, blev udleveret til de indsatte. På grund af det store antal indsættelser og overflytninger, kan der have været en vis ventetid.

Københavns Fængsler har et vist lager af tøj til indsatte, men lageret var – på grund af det ekstraordinære store antal indsatte – ikke i alle tilfælde tilstrækkeligt til at imødekomme behovet, og der blev derfor bestilt ekstra tøj. Kriminalforsorgen har dog ikke kunne udelukke, at nogle indsatte har måttet gå i det samme tøj i flere dage, men alle indsatte blev tilbudt bad dagligt.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har endvidere oplyst, at pårørende kunne indlevere tøj til Vestre Fængsel via fængslets indlevering, som har

åbent alle ugens dage. Tøj, der blev indleveret før kl. 12, blev i almindelighed udleveret til de indsatte samme dag.

For så vidt angår breve har Kriminalforsorgen oplyst, at disse – på sædvanlig vis – kunne afleveres i Vestre Fængsels hovedpostkasse eller sendes med almindelig post. Fængslet ekspederer almindeligvis post samme dag, det modtages eller næstkommende hverdag.

Kriminalforsorgen har i øvrigt oplyst, at Københavns Fængsler under forløbet informerede pårørende om gældende regler mv. via fængslets hjemmeside.

Ransagningen af "Rød Ungdoms" lokaler

Københavns Politi har bekræftet, at politiet den 3. marts 2007 som en del af en samlet aktion foretog ransagning af bl.a. Rød Ungdoms kælderlokale på Nørre Allé 11 A. Som følge af en kommunikationsfejl blev der imidlertid ikke lagt et brev med underretning om den gennemførte ransagning på adressen.

Københavns Politi har meget beklaget, at denne underretningsskrivelse, som politiet normalt efterlader, når der er foretaget en ransagning uden forudgående indhentelse af dommerkendelse, ved en fejl ikke blev lagt i Rød Ungdoms lokaler.

I øvrigt har Københavns Politi oplyst, at politiet efterfølgende tog kontakt til en repræsentant for Rød Ungdom, som blev underrettet om den gennemførte ransagning og vejledt om muligheden for at anmode politiet om at forelægge sagen for retten, jf. retsplejelovens § 796, stk. 3, 2. pkt.

Københavns Politi har endelig oplyst, at Rød Ungdom har begæret den foretagne ransagning indbragt for retten. Der er endnu ikke berammet retsmøde i sagen.

Evaluering af myndighedernes indsats

Nu, hvor urolighederne er kommet lidt på afstand, synes jeg bestemt, at vi har al mulig grund til generelt at være tilfredse med, at det lykkedes for myndighederne med en overordentlig dygtig og professionel indsats at bringe situationen på Nørrebro og Christianshavn under kontrol, vel at mærke uden nogen personer kom alvorligt til skade.

Det er klart, at en så omfattende opgave, som den politiet, anklagemyndigheden, domstolene og kriminalforsorgen udførte i forbindelse med urolighederne vedrørende Ungdomshuset ikke kan gennemføres, uden at der er dele af forløbet, som kunne være gjort anderledes og bedre.

Jeg er sikker på, at både politiet, anklagemyndigheden, domstolene og kriminalforsorgen vil gøre en stor indsats for at lære af disse erfaringer og sikre, at de indgår ved planlægningen og udførelsen af fremtidige opgaver.

Som det vil være fremgået af de foregående sider, har de udtalelser, som Justitsministeriet har modtaget fra de involverede myndigheder ikke redegjort nærmere for de konkrete sager, som er opstået i forbindelse med rydningen af Ungdomshuset og de efterfølgende uroligheder.

Det skyldes, at der for tiden verserer en række straffesager og klagesager med forbindelse til rydningen af Ungdomshuset og de efterfølgende uroligheder, og det vil derfor ikke være rigtigt af hverken de involverede myndigheder eller mig her af komme ind på disse konkrete sager.

Jeg har imidlertid tilkendegivet over for Folketingets Retsudvalg, at jeg er indstillet på – når de konkrete sager er afgjort – at give Folketinget en overordnet generel orientering om forløbet omkring rydningen af Ungdomshuset og dagene derefter. Jeg vil sørge for, at Amnesty International også modtager denne redegørelse.

Da Københavns Politi har rejst omkring 900 sigtelser i forbindelse med rydningen og de efterfølgende uroligheder, og Københavns Politi og Statsadvokaten for København og Bornholm endvidere behandler en række klagesager, kan jeg ikke på nuværende tidspunkt oplyse, hvornår det vil være muligt at udarbejde denne redegørelse.

Med venlig hilsen

Lene Espersen